

Lausunto

10.08.2023

Asia: VN/19726/2023

Vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen

Lausuntopyyntö

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Kannatatteko uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ajankohdasta 1.10.2023 uuteen ajankohtaan 1.10.2024?

Ei

Halutessanne voitte antaa tiiviit perustelut vastaukselle:

Ikääntyneiden vammaisten ja ikääntyneenä vammautuvien henkilöiden yhdenvertaisuuden kannalta jo hyväksytyin lain voimaantuloa 1.10.2023 ei voi Vanhustyön keskusliiton mielestä lykätä. Voimaantulon lykkäämisestä aiheutuisi ongelmia näiden ihmisten oikeudelle saada yhdenvertaisia palveluita muiden, samassa tilanteessa olevien, mutta iältään nuorempien ihmisten rinnalla. Perusoikeudet kuuluvat jokaiselle, ja muun muassa ikään perustuva syrjintä on kielletty.

Yhdenvertaisuuden periaatteesta tai perusoikeuksista luopumista ei voi perustella taloudellisin seikoin, tai lainvalmisteluaineiston puutteellisuuksien takia (PeVL 100/2022, erityisesti kohdat 5) ja 6). Vaikka uuden vammaispalvelulain säädökset paikoin ovat sisällön tulkinnan kannalta haastavia ja perusteluaineisto sekavaa, on laki kuitenkin jo hyväksytty.

Vanhustyön keskusliitolla on valtakunnallisen toimintansa kautta havaintoja siitä, että pitkään kestänyt uuden vammaispalvelulain säätämisen prosessi ja siitä kimmonnut keskustelu ikääntymisrajauksesta STM:n alkuperäisen esityksen mukaisesti, on aiheuttanut aiempaakin jyrkempää kielteistä suhtautumista ikääntyneiden ihmisten oikeuteen saada vammaispalveluita, vaikka ikääntymisrajaus perustuslakivaliokunnan edellytyksen mukaan laista lopulta eduskunnassa poistettiin. Koulutustarve uudesta vammaispalvelulaista ja sote-kentällä perusoikeuksista ja yhdenvertaisuudesta onkin edelleen suuri. Viranomaiset ja palvelunjärjestäjät ovat jo monin tavoin valmistelleet lain voimaantuloa.

Pidämme riskinä ikääntyvien ihmisten kannalta, jos jo hyväksytyin lain voimaantulo peruutetaan ja käsittely alkaisi ainakin jossakin kohdissa uudelleen. Kannatamme perustuslakivaliokunnan (PeVL

100/2023) kantaa siitä, että lain voimaan tulon jälkeen 1.10.2023 on tarkoin seurattava lainsäädännön vaikutuksia ja tarvittaessa ryhtyä havaittujen ongelmien korjaamiseen.

Vanhustyön keskusliitto muistuttaa siitä, ettei ikä ei voi olla peruste sulkea ketään kategorisesti pois vammaispalveluiden piiristä, jos lain soveltamisalan kriteerit muutoin täyttyisivät. Lain soveltamisen piiriin ei ole tulossa kaikkia ikääntyneitä ihmisiä, tai edes kaikkia muistisairauksia sairastavia henkilöitä. Sen sijaan tarvittavat hoiva- ja hoitopalvelut järjestetään jatkossakin yleislain perusteella, yksilöllisen palvelutarpeen mukaisesti.

Muistisairaus ei kuulu tavanomaiseen ikääntymiseen, vaikka riski sairastua lisääntyy ihmisen ikääntyessä. Osa ikääntyneistä esimerkiksi muistisairautta sairastavista ihmisistä voi tarvita sairauden alkuvuosina toisen henkilön apua vuorovaikutuksessa, vapaa-ajan toiminnassa tai yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai liikkumisessa. Näin mahdollistetaan aktiivinen elämä ja monipuolinen osallistuminen yhteiskuntaan, ja se taas osaltaan saattaa myöhentää muiden sote-palveluiden tarvetta.

Elomaa Sari

Vanhustyön keskusliitto - Centraförbundet för de gamlas väl ry - juristi, VT